
Vergaderjaar 2022–2023

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2555

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 december 2022

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan voor de Raad Algemene Zaken van 13 december 2022.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

GEANNOTEEERDE AGENDA RAAD ALGEMENE ZAKEN VAN 13 DECEMBER 2022

Op dinsdag 13 december a.s. vindt in Brussel een Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats. Op de agenda¹ staan de verordening betreffende transparantie en gerichte politieke reclame, de voorbereiding van de Europese Raad van 15 december a.s., Raadsconclusies uitbreiding en stabilisatie en toetredingsproces, jaarlijkse rechtsstaatdialoog, gezamenlijke verklaring over de EU wetgevende prioriteiten voor 2023–2024, Europees semester 2023 en follow-up van het feedback evenement over de Conferentie over de Toekomst van Europa. De Minister van Buitenlandse Zaken is voornemens deel te nemen aan deze Raad. De inzet ten aanzien van het eerste agendapunt komt u mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties toe.

Verordening betreffende transparantie en gerichte politieke reclame

Het voorstel voor een verordening betreffende transparantie en gerichte politieke reclame is onderdeel van het wetgevingspakket »Versterking van democratie en integriteit van verkiezingen«. Het Tsjechische voorzitterschap streeft ernaar om tijdens de Raad een compromis voor een Raadspositie over dit voorstel vast te leggen. Als de Raad tot een besluit komt, zal de Raadspositie openbaar worden gemaakt.

Over de meeste onderdelen uit het voorstel² lijkt overeenstemming te bestaan onder het merendeel van de lidstaten. Het kabinet kan zich, zoals reeds aangegeven in het BNC-fiche³, vinden in de inzet van het voorstel om transparantie te verplichten bij het gebruik van *targeting*- en amplificatietechnieken. Ook steunt het kabinet het verbod op technieken die gebruik maken van bijzondere persoonsgegevens. Het kabinet is daarnaast positief over het feit dat er in de tekst aandacht is voor de positie van het midden- en kleinbedrijf (MKB).

Het kabinet zal er in aanloop naar de RAZ voor waken dat de compromis-tekst in lijn blijft met de Nederlandse positie zoals vastgelegd in het BNC-fiche, in het bijzonder ten aanzien van administratieve lasten voor het MKB en een goede aansluiting bij de *Digital Services Act (DSA)* en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Vorbereiding van de Europese Raad van 15 december 2022

De RAZ zal spreken over de agenda van de Europese Raad (ER), waarop naar verwachting de volgende onderwerpen staan⁴: Agenda van de Europese Raad van 15-16 december met naar verwachting op de agenda Oekraïne, opvolging energie en economie, veiligheid en defensie (inclusief Cyber) en het Zuidelijk Nabuurschap de Russische agressie tegen Oekraïne, opvolging van de discussie over energie en economie, veiligheid en defensie, het Zuidelijk Nabuurschap en mogelijk, onder externe betrekkingen, de Trans-Atlantische relatie en de Westelijke Balkan.

Russische agressie tegen Oekraïne

De ER zal stilstaan bij de laatste ontwikkelingen rondom de Russische oorlog tegen Oekraïne. De inzet van het kabinet blijft hierin ongewijzigd.

¹ Te raadplegen op Delegates Portal: CM5566/22

² Te raadplegen op Delegates Portal: ST15200/22

³ Kamerstuk 36 013, nr. 2

⁴ Te raadplegen op Delegates Portal: ST14088/22

Eenzijds betekent dit dat het kabinet zich onverminderd blijft inzetten om de druk op Rusland verder te vergroten en om de agressie te beëindigen, inclusief door de verdere aanscherping van de sancties tegen Rusland. Anderzijds blijft het kabinet zich inzetten voor zoveel mogelijk steun aan Oekraïne, zowel bilateraal als vanuit de EU en in nauwe samenwerking met internationale partners en organisaties. Blijvende solidariteit met Oekraïne zal ook in het komende jaar hard nodig blijven.

De ER zal spreken over accountability voor internationale misdaden begaan in Oekraïne aan de hand van een optiepapeer van de Europese Commissie. Het kabinet blijft zich onverminderd inzetten voor onderzoek naar schendingen van het humanitaire oorlogsrecht in Oekraïne, het verzamelen van bewijs voor gebruik in toekomstige rechtszaken en coördinatie van verschillende accountability initiatieven. Van belang voor de Nederlandse inzet is de aansluiting bij de behoefte van Oekraïne zelf alsmede het voorkomen dat er afbreuk wordt gedaan aan de werkzaamheden van het Internationaal Strafhof.

Opvolging van de discussie over energie en economie

De ER zal spreken over de situatie op de Europese energiemarkt aansluitend op de discussie⁵ tijdens de ER van 20-21 oktober jl. en de Energieraad van 24 november jl.

De Europese Commissie heeft op 22 november jl. een voorstel⁶ gepubliceerd voor een marktcorrectiemechanisme in de vorm van een tijdelijk prijsplafond op de Nederlandse TTF-beurs (*Title Transfer Facility*). Dit plafond zou moeten dienen als vermeend laatste redmiddel tegen extreme prijzen en volatiliteit op de groothandelsmarkt. Inhoudelijke bespreking van het Commissievoorstel is voorzien tijdens de Energieraad van 13 december a.s.

Het kabinet is geen voorstander van een dergelijke prijsinterventiemaatregel, tenzij deze voldoet aan de in de conclusies van de ER van 20-21 oktober jl. geformuleerde waarborgen en randvoorwaarden. Het kabinet ziet vooral het risico dat de maatregel negatieve gevolgen kan hebben voor de leveringszekerheid naar de Europese Unie en verdeling daarbinnen. Ook is het kabinet huiverig voor een negatieve werking op de derivatenmarkt en financiële markten. Bovendien kan niet worden uitgesloten dat dit voorstel speculatief gedrag juist in de hand werkt en een prijsopdrijvend effect heeft. Het kabinet ziet het probleem, een mismatch tussen vraag en aanbod, graag bij de oorsprong aangepakt via gezamenlijke gasinkoop en verdere energiebesparing.

Wat betreft de economische ontwikkelingen is de verwachting dat de regeringsleiders tijdens de ER zullen spreken over de implementatie van de conclusies van de ER van 20-21 oktober jl.⁷ en dat zij vooruit zullen blikken naar de economische situatie op de middellange termijn. Een meer gedetailleerde insteek voor de discussie is op moment van schrijven nog niet bekend. Het kabinet vindt het belangrijk dat de maatregelen die lidstaten nemen tijdelijk en gericht zijn, het gelijk speelveld op de interne markt niet verstoren en niet leiden tot een verdere verhoging van de inflatie. Daarnaast blijft het van belang dat lidstaten ook in de huidige omstandigheden en met de onzekere vooruitzichten aandacht houden voor de houdbaarheid van hun overheidsfinanciën.

⁵ Kamerstuk 21 501–20, nr. 1872

⁶ Establishing a Market Correction Mechanism to protect citizens and the economy against excessively high prices (europa.eu)

⁷ European Council conclusions, 20–21 October 2022 – Consilium (europa.eu)

Daarnaast zullen leiders tijdens de ER Europese veiligheid en defensie bespreken. De ER zal stilstaan bij de uitvoering van eerdere conclusies over dit onderwerp alsook de richtlijnen geformuleerd tijdens de Versailles-Top van 10-11 maart jl. en het Strategisch Kompas. De ER zal naar verwachting ook spreken over het veiligstellen van de financiële duurzaamheid van de Europese Vredesfaciliteit (EPF). Door de EUR 3 miljard steun aan Oekraïne is de begroting (2021–2027) voor een groot deel uitgeput. Om steun aan Oekraïne en andere partners vanuit de EPF voort te kunnen blijven zetten, is de ophoging van het meerjarig totaalbudget van het instrument noodzakelijk. De Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) heeft twee opties voor ophoging gepresenteerd: 1) een eenmalige ophoging van EUR 5,5 miljard (in 2018 prijzen) of 2) een initiële ophoging van EUR 2 miljard (in 2018 prijzen), gevolgd door een nader te bepalen aanvullende ophoging in 2023. Het kabinet beraadt zich momenteel over deze opties. Tijdens de RBZ op 17 oktober jl. en de RBZ Defensie op 15 november jl. heeft Nederland gepleit om het EPF-budget op korte termijn op te hogen om steun aan Oekraïne te kunnen continueren, conform de motie van het lid Van Wijngaarden c.s.⁸. De Nederlandse bijdrage aan de EPF is op basis van het Nederlandse BNP circa 5,9%. Besluitvorming hierover is voorzien richting komende ER.

Zuidelijk Nabuurschap

De ER zal terugblikken op de ministeriële bijeenkomst in Barcelona die op 24 november jl. plaatsvond tussen de EU en de landen van het Zuidelijk Nabuurschap. Namens de EU waren Hoge Vertegenwoordiger Borrell en Eurocommissaris voor Nabuurschapsbeleid en Uitbreiding Várhelyi hierbij aanwezig. De bijeenkomst stond in het teken van de sociaaleconomische gevolgen van de Russische agressie tegen Oekraïne voor de EU en de MENA-regio, waaronder op energiezekerheid en voedselzekerheid. Ook werd gesproken over de samenwerking tussen de EU en de mediterrane landen op het gebied van migratie. Het kabinet steunt intensievere samenwerking met de regio op deze thema's en vindt het belangrijk dat de dialoog met de landen van het Zuidelijk Nabuurschap wordt versterkt.

Buitenlandpolitiek:

Trans-Atlantische relatie

Onder externe relaties zal de ER mogelijk spreken over trans-Atlantische betrekkingen. De samenwerking tussen de Verenigde Staten en de EU is diepgaand en omvangrijk, en de Verenigde Staten is en blijft een onmisbare veiligheidspartner voor Europa. Mede dankzij de enorme inzet en steun van de Verenigde Staten kan Oekraïne zich verdedigen tegen de Russische agressie en maximale druk op Rusland uit blijven oefenen. Tijdens de bespreking zal de ER aandacht besteden aan de Amerikaanse *Inflation Reduction Act* (IRA) en de bredere economische en handelsrelatie tussen de EU en de VS. Het kabinet pleit voor een eensgezinde EU-opstelling ten aanzien van de IRA en zet erop in om deze zorgen in eerste instantie via dialoog aan de orde te stellen. In dit licht verwelkomt het kabinet de EU-VS IRA Taskforce die eind oktober 2022 is opgericht, zoals besproken tijdens de RBZ Handel op 25 november jl.⁹

⁸ Kamerstuk 21 501–20, nr. 1836

⁹ Verslag van de Raad Buitenlandse Zaken Handel d.d. 25 november 2022

Mogelijk zal de ER spreken over EU-uitbreiding in navolging van de discussie hierover tijdens de RAZ van 13 december a.s. (zie separaat RAZ-onderwerp hieronder).

EU-uitbreiding

De RAZ zal spreken over de voortgangsrapportages over Montenegro, Servië, Noord-Macedonië, Albanië, Kosovo, Bosnië-Herzegovina en Turkije die de Europese Commissie op 12 oktober jl. presenteerde. Naar verwachting zal de RAZ ook raadsconclusies over EU-uitbreiding aannemen. Een appreciatie van het uitbreidingspakket van de Commissie, die tevens de basis vormt voor de Nederlandse inzet bij de voorbereidingen voor de Raadsconclusies over het uitbreidingspakket, is op 11 november jl. naar uw Kamer verzonden.¹⁰

Jaarlijkse rechtsstaatdialoog: landenspecifieke discussie

De RAZ zet de roulerende landenspecifieke dialoog voort die in 2020 is begonnen. Polen, Portugal, Roemenië, Slovenië en Zweden zullen ditmaal met de Raad spreken over hun landenhoofdstukken in het Rechtsstaat-rapport 2022 dat de Europese Commissie op 13 juli 2022 publiceerde en waarvan de kabinetsappreciatie beide Kamers op 9 september jl. is toegegaan.¹¹ Het kabinet ziet de landenspecifieke rechtsstatelijkheidsdialogen als een waardevolle uitbreiding van de jaarlijkse rechtsstatelijkheidsdialoog en verwelkomt dat de Commissie voor het eerst concrete aanbevelingen aan alle EU lidstaten doet in de respectievelijke landenhoofdstukken. Het kabinet kan zich in algemene zin vinden in de constatering die de Commissie doet in de geagendeerde vijf landenhoofdstukken.

Polen

De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in Polen blijft onder druk staan. Polen heeft toegezegd het rechterlijke tuchtrekime te hervormen en voor eerdere beslissingen van de tuchtkamer een heroverwegingsprocedure op te zetten. Ondanks hervormingen blijven er zorgen over de onafhankelijkheid van de Poolse Raad van de Rechtspraak en daarmee de onafhankelijke benoeming van rechters bestaan. Daarnaast heeft het Poolse Constitutionele Tribunaal verdere uitspraken gedaan die het primaat van EU-recht aantasten. Het kabinet deelt de zorgen van de Commissie over deze ontwikkelingen, alsmede over de verslechterde omstandigheden voor journalisten, de onafhankelijkheid van de publieke omroep, de procedure voor de afgifte van vergunningen voor mediabe-drijven en afnemende ruimte voor het maatschappelijk middenveld.

Portugal

Portugal voert maatregelen door om het rechtssysteem efficiënter te maken, zoals het bevorderen van het gebruik van digitale hulpmiddelen, ook in de context van het Portugese coronaherstelplan. Het kabinet is positief over de Portugese inspanningen om corruptie in eigen land tegen te gaan: de implementatie van de Portugese Nationale Anti-Corruptie Strategie (2020–2024) zit in de operationele fase. Punt van zorg is het gebrek aan middelen voor preventie, onderzoek en vervolging van corruptie-gerelateerde zaken. Op gebied van mediavrijheid en pluralisme

¹⁰ Kamerstuk 23 987, nr. 394

¹¹ Kamerstuk 21 501–02, nr. 2534

wordt in Portugal nu gekeken naar wetgeving om desinformatie tegen te gaan. Ook voert Portugal maatregelen door om transparantie en kwaliteit van wetgeving te bevorderen.

Roemenië

De aanbevelingen die de Commissie aan Roemenië doet in het rechtsstaatsrapport, zijn gedaan in aanvulling op eerdere door de Commissie gevraagde inzet van Roemenië op gebied van de rechtsstaat in het kader van het Coördinatie- en Verificatiemechanisme (CVM). Het Roemeense rechtssysteem ondergaat structurele hervormingen die gericht zijn op het aanpakken van een aantal langdurige staande problemen, conform het nationale coronaherstelplan. De aanbevelingen in het rechtsstaatsrapport zien op het inbouwen van garanties voor rechterlijke onafhankelijkheid bij de totstandkoming van hervormingen in het rechtssysteem, het aanpakken van operationele uitdagingen van de «*National Anti-Corruption Directorate*», het versterken van regels en mechanismen om media-vrijheid te versterken en het oprichten van een nationaal mensenrechten-instituut.

Slovenië

Slovenië heeft in 2022 een aantal verbeteringen doorgevoerd ten aanzien van kwaliteit en efficiëntie in het rechtssysteem, maar onder de vorige regering is ook een aantal maatregelen doorgevoerd waarover de Commissie zorgen uit, zoals de verlaging van het budget voor rechtbanken zonder consultatie. De Commissie doet aanbevelingen aan Slovenië, waar nu een hervormingsgezinde regering zetelt, om de rechtsstaat te versterken, zoals een anti-corruptie strategie, garanties voor de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, versterken van media-vrijheid en betere bescherming van journalisten.

Zweden

De situatie in Zweden op het gebied van onafhankelijke rechtspraak, vrije en kritische media en transparante parlementaire processen is positief. Zweden is een voorloper binnen de EU op dit gebied. Het land heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in de rechtsstaat, onder andere via een onderzoekscommissie die zich richt op het versterken van democratie en rechtsstaat. De Commissie raadt Zweden aan hiermee door te gaan, met specifieke aandacht voor de positie van maatschappelijke organisaties bij juridische hervormingen, ongereguleerde lobby-processen, gevallen van omkoping door buitenlandse partijen en corruptie in relatie tot georganiseerde criminaliteit.

Gezamenlijke verklaring over de EU wetgevende prioriteiten voor 2023–2024

De Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie streven ernaar om een gemeenschappelijke verklaring aan te nemen over de wetgevingsprioriteiten voor 2023–2024. Namens de Raad heeft het Tsjechische voorzitterschap hierover met de andere twee instellingen onderhandeld. De RAZ zal worden gevraagd in te stemmen met deze verklaring. Naar verwachting wordt de gezamenlijke verklaring daarna ondertekend door de voorzitters van de Raad, het EP en de Commissie en marge van de ER van 15 december. Deze jaarlijkse verklaring vormt de routekaart voor het gezamenlijk werk op het terrein van wetgeving. De verklaring is op dit moment nog niet beschikbaar. Het kabinet zet zich in dit kader in voor de prioriteiten uit de Kamerbrief voor de Staat van de

Unie 2022¹² en de Kabinetsappreciatie Commissie Werkprogramma 2023¹³ in aansluiting op de Strategische Agenda 2019–2024 die de ER in juni 2019 aannam.

Europees semester 2023 – roadmap

Op 22 november publiceerde de Europese Commissie het herfstpakket in het kader van het Europees Semester.¹⁴ Het Tsjechische voorzitterschap en het inkomende Zweedse voorzitterschap zullen tijdens de RAZ een *roadmap* voor het Europees Semester 2023 presenteren. Nederland is voornemens de presentatie van de *roadmap* aan te horen. Het herfstpakket bestaat uit verschillende onderdelen, waaronder de jaarlijkse analyse van groeiprioriteiten van de Europese Unie (*Annual Sustainable Growth Survey*, ASGS), het jaarlijkse rapport over het waarschuwingsmechanisme (*Alert Mechanism Report*, AMR) in het kader van de macro-economische onevenwichtighedenprocedure (MEOP) en het voorstel voor de aanbeveling van de Raad over het economisch beleid van de eurozone (eurozone-aanbeveling). Het kabinet stuurt naar verwachting op 16 december een appreciatie van het volledige herfstpakket aan uw Kamer.

Follow-up feedback evenement over de Conferentie over de Toekomst van Europa

De Raad zal terugblikken op een bijeenkomst over de Conferentie over de Toekomst van Europa die op 2 december 2022 plaatsvond. Tijdens deze bijeenkomst gaven het Europees Parlement, de Europese Commissie en de Raad een terugkoppeling aan de deelnemende burgers over de opvolging van de uitkomsten van de Conferentie.¹⁵ Het kabinet hecht waarde aan snelle opvolging van de uitkomsten van de Conferentie en de betrokkenheid van burgers daarbij.

¹² Kamerstuk 35 982, nr. 3 en Kamerstuk 35 982, nr. 7

¹³ Brief d.d. 25 november 2022

¹⁴ Link

¹⁵ Mee en terug te kijken via: link